

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Кафедра тюркської філології

Курсова робота
з тюркської філології
на тему:

**ТУРИСТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ,
СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА**

Студентки 2 курсу групи Тур 09-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Турецька мова і література та переклад,
друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.068 Східні мови та
літератури (переклад включно)
перша — турецька

Гнатюк Ольги Олександрівни

Науковий керівник:
доц. Пілик Віталія Василівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ — 2024

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕРМІН ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ.....	6
1.1 Дослідження поняття «термінознавство», «термін» та «термінологія» в мовознавстві. Історія вивчення термінології.	6
1.2. Загальна характеристика туристичних термінів.....	11
Висновки до першого розділу.....	13
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	15
2.1. Структурні особливості туристичної термінології.....	15
2.2 Семантичні особливості туристичної термінології.....	20
Висновки до другого розділу.....	27
ВИСНОВКИ.....	29
ÖZET.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33

ВСТУП

У сучасному світі існує постійна проблема, пов'язана з незнанням лексики мови країни під час подорожей до інших націй. Насамперед, історія, культурні особливості та природні ресурси Туреччини роблять її привабливим напрямком для міжнародного туризму. Слід зауважити, що туризм виступає ключовим сегментом економіки цієї країни, оскільки його вага становила 11% валового внутрішнього продукту Туреччини на звітний період 2019 року.

Актуальність роботи зумовлюється необхідністю вивчення блоку туристичних термінів з метою глибшого розуміння явищ і процесів у термінології турецької мови, а також унікальних особливостей її генезису та функціонування. Актуальність дослідження структурно-семантичних особливостей туристичних термінів турецької мови зумовлена кількома ключовими аспектами:

Культурна різноманітність: Туреччина, як країна з багатою історією та культурою, приваблює туристів з різних країн. Розуміння та вивчення турецької мови сприяє кращій комунікації та взаєморозумінню.

Економічний вплив туризму: Туризм в Туреччині є важливою галуззю економіки. Розуміння лінгвістичної специфіки туристичного сектору може покращити якість послуг і залучити більше туристів.

Розвиток мовознавства: Вивчення туристичної лексики сприятиме розвитку лінгвістики та лексикології, розширюючи наші уявлення про структурні та семантичні аспекти мови.

Міжкультурне спілкування: Зростання міжнародного туризму ставить перед галуззю завдання забезпечення ефективної міжкультурної комунікації. Вивчення туристичної лексики в цьому контексті вкаже на специфічні засоби вираження та нюанси.

Оптимізація мовленнєвих практик: Розуміння особливостей туристичної лексики може сприяти оптимізації комунікативних практик у туризмі, покращенню спілкування між туристами та представниками туристичної індустрії.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі семантичних і структурних особливостей турецькомовної туристичної термінології. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- Розглянути історію вивчення термінології.
- Проаналізувати поняття «термін» та «термінологія» в мовознавстві.
- Провести загальну характеристику туристичних термінів.
- З'ясувати структурні особливості туристичної термінології.
- Дослідити семантичні особливості туристичної термінології.

Предметом дослідження є структурні та семантичні особливості туристичної термінології.

Об'єктом дослідження є туристична термінологія турецької мови.

Матеріалом дослідження стала вибірка термінів, яка була взята з таких джерел як – сучасні енциклопедичні словники з турецької мови, також тлумачні словники, такі як “Webster`s Turkish – English Thesaurus Dictionary” Філіпа М. Паркера, “Türkçe Sözlük” Турецького Лінгвістичного Товариства, он-лайн путівники, журнали на туристичну тематику.

Практичне значення роботи полягає у використанні отриманих досліджень для подальшого розвитку турецької туристичної термінології та підготовки навчальних заходів і проектів з використанням цієї термінології спільно зі студентами та викладачами філологічного факультету. Матеріали дослідження можуть бути використані в ході викладання курсів з загального мовознавства, лінгвокраїнознавства та для складання відповідних тематичних словників. Дослідження сприяє удосконаленню комунікаційних процесів між учасниками туристичної індустрії та клієнтами, сприяючи підвищенню якості обслуговування та задоволенню потреб споживачів. Крім того, аналіз та систематизація туристичної термінології є необхідним для ефективного функціонування туристичного бізнесу, забезпечуючи правильне використання мовних засобів у маркетингових, інформаційних та рекламних матеріалах.

На різних етапах роботи застосовувалися такі наукові **методи дослідження**, як аналіз, класифікація, синтез, та опис.

Наукова новизна роботи полягає в проведенні комплексного аналізу семантичних, структурних та морфологічних параметрів окремих термінів туристичної сфери в турецькій мові.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ ТЕРМІН ТА ТЕРМІНОЛОГІЯ

1.1 Дослідження поняття «термінознавство», «термін» та «термінологія» в мовознавстві. Історія вивчення термінології.

Термінознавство, як повноцінна наука, виникло в першій половині ХХ століття. Відомий австрійський вчений-термінолог О. Вюстер став основоположником термінознавства, опублікувавши у 1931 році свою докторську дисертацію «Міжнародне нормування мови в техніці, зокрема, в електротехніці», заклавши в своїй роботі засади науки про терміни. Пізніше Вюстер став на чолі Віденської школи термінознавства, згодом справу Вюстера продовжив автор першого міжнародного навчального посібника з термінології «Terminology Manual» - Х. Фельбер.

У наші дні теоретичними питаннями науки термінознавства займається низка національних шкіл – австрійсько-німецька, франко-канадська, українська, чеська, та інші. Проблеми термінології та термінознавства, як науки, що вивчає спеціальну лексику з погляду її семантики, структури, уніфікації та типології в основному займають одне з найважливіших місць в мовознавстві та лінгвістиці.

Термінознавство виникло як наука для вивчення термінів, що використовуються в певних галузях знань, наприклад, в медицині, технологіях, юриспруденції тощо. Його походження пов'язане з потребою систематизувати та розуміти специфічну термінологію в різних наукових, технічних та професійних галузях. Основним об'єктом дослідження в термінознавстві є лексичні одиниці – терміни (Булик-Верхола & Наконечна & Теглівець, 2016).

Оскільки людство постійно стикається з проблемою позначення того чи іншого поняття, факту, явища більшість неологізмів у будь-якій мові створюють терміни. З цієї причини, питання щодо вивчення термінології були завжди актуальними.

Вивченням термінознавства займались різні мовознавці та фахівці з різних галузей, які мають власну специфіку термінології. До найвідоміших вітчизняних фахівців у цій галузі можна віднести О. С. Д'якова, М. С. Зарицького, І. С. Квиткова, Т. Р. Кияка та В. Д. Бялика; також зарубіжні мовознавці, такі як: Ю. Д. Апресян, В. М. Лейчик, О. С. Суперанська, В. А. Татаринів, Х. Херінгер, В. Флейшер, В. Шмідт. Вищезазначені вчені займалися систематизацією, стандартизацією термінології, а також проблемою визначення поняття «термін».

Термінологія як сфера лінгвістичних досліджень займає важливе місце в структурі сучасної науки. Вона вивчає систему термінів, що належать до певної галузі знань, а також механізми їх створення, функціонування та розвитку. Термінознавство, в свою чергу, є дисципліною, яка займається методологічними аспектами термінологічної діяльності.

Існують різні думки щодо визначення поняття «термін» серед мовознавців. А. Д. Хаютин вважає, що слово «термін» походить від латинського слова «terminus», що означає «кінець, край, фінал, закінчення». В англійській мові слово «term» було запозичене зі старофранцузької «terme» – «межа» (Хаютин, 1972).

Згідно з Великим тлумачним словником сучасної української мови: «Термін – слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо.» (Бусел, 2001).

О. Д. Пономарів вважає, що «Термін – це одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам» (Пономарів, 2000).

М. С. Зарицький вважає, що «Термін – мовний знак, що позначає поняття певної галузі знання – науки, техніки, мистецтва, політики.» Вчений вважає «терміном ідеалізовану знакову модель певного об'єкта дійсності, який може

бути представленим мовнословесною одиницею, словом або словосполученням» (Зарицький, 2004).

Різні визначення поняття «термін» пояснюються відсутністю чітко виокремлених його характерних ознак, в результаті чого мовознавці розуміють одне явище по-різному.

У результаті аналізу, проведеному різними дослідниками лінгвістичних характеристик терміна виділяються такі основні ознаки, властиві йому:

1. Термін точний та однозначний. Всі дослідники одногласно вважають, що однозначність термінів свідчить про упорядкованість та точність.

2. Термін є дефінітивним, тобто остаточно установленим і визначеним, є найменуванням поняття.

3. Термін системний, тобто належить до певної термінологічної системи.

4. Термін номінативний. У сучасній лінгвістиці функція найменування є найважливішою ознакою терміна.

5. Термін є стилістично-нейтральним, тобто позбавленим емоційного забарвлення.

6. Термін мотивований. У вітчизняному понятті під словом «умотивований» розуміють «відповідність лексичного значення терміна до позначеного ним поняття».

Отже, термін – це динамічний елемент, що піддається змінам та функціонує в живій мові, серед основних його ознак виділяється:

- точність;
- дефінітивність;
- системність;
- номінативність;
- стилістична нейтральність;
- мотивованість.

Поміж прагматичних вимог терміна виділяються:

1. **Впровадження терміна**, що характеризується його загальним прийняттям лінгвістами, наукової спільноти або його використанням. У випадку письмової мови вживання терміна встановлюється способом підрахунку частоти його вживання в текстах;

2. **Інтернаціоналізація** - зростаюча тенденція до інтернаціоналізації наукових досліджень і потреба спеціалістів у міжнародній комунікації зі зростаючим обміном науково-технічною інформацією відображається у зростанні престижі інтернаціоналізації;

3. **Вимога сучасності термінів** характеризується вилученням з вживання застарілих термінів та зміною їх на більш сучасні відповідники.

4. **Милозвучність терміна** – зручна вимова терміна потребує, щоб термін звучав милозвучно з погляду орфоєпфі. До того ж, терміни не мають викликати негативних конотацій та не мають мати при собі асоціативні немилослівності.

5. **Своєрідність** певних галузей знання пропонує таку вимогу до терміна, як езотеричність, тобто використання складних, специфічних або маловідомих термінів, що мають зрозуміле значення лише для фахівців або людей, які вивчають конкретну галузь. Проблема езотеричності полягає в створенні бар'єру в розумінні термінів в випадку не ознайомлення з термінологією певної галузі.

Відхилення від наведених вище вимог може спостерігатися не лише у деяких термінологіях, але і в окремих термінах. Загалом можна вважати, що якість термінів та вимоги до них мають більш-менш сталу тенденцію.

Значна кількість дослідників приводять низку різних функцій, притаманних терміну, проте проблема визначення того, в чому саме полягає особливість терміну, залишається невирішеною. Природньо під функцією терміна розуміють роль, яку термін відіграє як засіб найменування окремого поняття. Функції терміна взаємопов'язані між собою, тому визначають систему функцій терміна, тобто поліфункціональність термінів.

Згідно з авторською класифікацією В. М. Лейчика, який запропонував розглядати термін як тришарову лексичну одиницю певної терміносистеми, термін виконує репрезентативну (номінативну), сигніфікативну (семасіологічну), комунікативну (інформативну), прагматичну та евристичну функцію. Розглянемо кожну функцію детальніше.

Репрезентативна функція лексичної одиниці, також відома як **номінативна функція**, полягає в тому, щоб позначати певне поняття, предмет або явище. Кожне слово в мові щось називає. Специфіка реалізації цієї функції у терміна полягає в тому, що він називає спеціальне поняття таких спеціальних сфер людської діяльності, як наука, техніка, виробництво.

Другою є **сигніфікативна чи семасіологічна функція** - здатність висловлювати відмінні риси та змістовні концепції щодо конкретних тем. Ця функція веде до інших функцій, таких як комунікативну, прагматичну та евристичну.

Наступна функція - **комунікативна**, суть якої полягає в передачі певної значущої інформації між суб'єктами за допомогою мови та створенні зворотного зв'язку. Ця функція загалом присутня у всіх лексичних одиницях. Комунікативну функцію ще називають інформаційною, навчаючою (Лейчик 2006), інформативно-пізнавальною тощо. Отже, термін передбачає спеціалізацію в часі та просторі, а в процесі комунікації та обміну інформацією науковці, експерти та інші носії знань можуть уточнювати знання та створювати нові терміни.

На думку М.В. Антонової та В.М. Лейчика, однією з найважливіших функцій терміна є наступна **прагматична функція**, яка залежить від того, яку настанову обирає творець знака для впливу на одержувача, наприклад, щоб переконати його в істинності або хибності інформації, що передається. Вибір конкретних термінів залежить від комуніканта та умов і сфер його спілкування.

Евристична функція термінів є досить спеціалізованою в термінах, які виникли до того, як було відкрито будь-яке конкретне поняття. В.М. Лейчик виділяє в термінах евристичну функцію, як функцію відкриття нового знання.

Можна зробити висновок, що термін виконує всі функції, які виконують лексичні одиниці загальноживаної мови. Термінологія називає предмети (явища) і поняття у спеціальній сфері діяльності, а також фіксує, передає і зберігає інформацію про них. Ці функції характеризуються конкретною сферою застосування.

Термінознавство та термінологія відіграють ключову роль у розвитку наукових та технічних дисциплін. Вони забезпечують не лише ефективну комунікацію між спеціалістами, але й сприяють стандартизації та уніфікації наукового мовлення, що є важливим для глобалізації знань і міжнародної співпраці.

1.2. Загальна характеристика туристичних термінів

Перед початком дослідження мови туристичної сфери слід розглянути загальні аспекти цієї галузі людської активності. Туризм є важливим економічним і соціальним явищем у сучасному суспільстві.

Визначити термін «туризм» коротко і в той же час повністю через велику кількість виконуваних ним функцій та значної чисельності проявів, досить складно. Загальноприйняте визначення ЮН ВОТ: туризм – діяльність особи, яка подорожує в свій вільний час протягом певного періоду за межі постійного місця проживання з іншою, ніж діловою метою у відвідуваному місці. У результаті туристичної діяльності відбувається міжмовний контакт, що слугує, в свою чергу, джерелом запозичень нових лексичних одиниць, оскільки виникає потреба називати нові явища. Туризм - це постійно змінююче явище, яке активно розвивається та орієнтоване на споживачів. Туризм є важливим аспектом сучасного світу, що сприяє розвитку економіки, культурного обміну та міжнародного співробітництва. При вивченні туристичного сектору однією з ключових складових є вивчення туристичної термінології країни, яка визначається мовним контекстом та культурними особливостями. Розглянуто загальну характеристику туристичної термінології в турецькій мові, її особливості та вплив на туристичну індустрію Туреччини.

Турецька мова відзначається своєю багатою туристичною термінологією, яка відображає різноманітні аспекти туристичного досвіду та послуг. Основні категорії туристичної термінології включають:

- Готельна галузь: Терміни, що описують типи готелів, їхню розташування, класифікацію та послуги.
- Місцеві атракції: Терміни, які відображають культурні, природні та історичні об'єкти, які приваблюють туристів.
- Транспорт та інфраструктура: Терміни, пов'язані зі засобами пересування та транспортною.
- Туристичні послуги: Терміни, що описують різноманітні туристичні послуги, включаючи екскурсії, гідів, ресторани тощо.

Знання туристичної термінології в турецькій мові має важливе значення для розвитку туристичної індустрії Туреччини. Це сприяє покращенню комунікації між туристами та місцевими жителями, забезпечує зручність та ефективність в спілкуванні та наданні послуг. Крім того, розуміння туристичної термінології сприяє підвищенню рівня сервісу та задоволення потреб туристів, що сприяє позитивному враженню та збільшенню туристичного потоку.

Отже турецькі туристичні терміни представляють собою динамічну сферу лінгвістичних досліджень, що відображає багатство культурних та соціальних процесів в країні. Дослідження цих термінів дозволяє краще розуміти мовні механізми, що стоять за міжкультурною комунікацією в світі та сприяє оптимізації мовної практики у туристичній індустрії.

Висновки до першого розділу

Висновки щодо дослідження туристичної термінології в турецькій мові можна сформулювати наступним чином:

1. У сучасному дискурсі термінознавства відбуваються активні обговорення щодо концепцій "термінологія" та "терміносистема". Більшість дослідників згодні з тим, що термінологія є окремою системою, вбудованою у лексичний апарат мови, що складається з термінів.

2. Дослідження показує, що основна причина різноманітності визначень поняття "термін" полягає у відсутності єдиної думки серед мовознавців стосовно його сутності. Деякі вчені розглядають терміни як особливі лексичні одиниці, тоді як інші розглядають їх як слова, що виконують специфічну функцію. Деякі дослідники вважають, що визначення термінів повинне базуватися на їх відповідності науковим поняттям та мові науки.

3. Термінологія представляє собою частину лексичного складу мови, тоді як терміносистема є відокремленою підсистемою в межах термінології, що вимагає спеціалізованого підходу у кожній конкретній галузі.

4. У сучасному світі термінознавство є важливою науковою дисципліною, що вивчає спеціальну лексику з погляду її семантики, структури, уніфікації та типології. Воно відіграє ключову роль у забезпеченні чіткості та однозначності спілкування у різних галузях знань.

5. В розділі наведено різні визначення поняття "термін" від різних авторів, що відображає різноманіття підходів до розуміння цього поняття. Таке різноманіття свідчить про складність та багатогранність самого поняття терміну.

6. У тексті наведено основні ознаки терміну, які включають його точність та однозначність, дефінітивність, системність, номінативність, стилістичну нейтральність та мотивованість.

7. Термінознавство та термінологія відіграють ключову роль у розвитку наукових та технічних дисциплін. Вони забезпечують не лише ефективну комунікацію між спеціалістами, але й сприяють стандартизації та

уніфікації наукового мовлення, що є важливим для глобалізації знань і міжнародної співпраці.

8. Основні категорії туристичної термінології включають готельну галузь, місцеві атракції, транспорт та інфраструктуру, туристичні послуги.

9. Знання туристичної термінології в турецькій мові є важливим для розвитку туристичної індустрії Туреччини, сприяє покращенню комунікації та наданню послуг туристам.

10. Розуміння туристичної термінології підвищує рівень сервісу та задоволення потреб туристів, що може сприяти позитивному враженню та збільшенню туристичного потоку.

11. Дослідження туристичної термінології сприяє кращому розумінню мовних механізмів міжкультурної комунікації та оптимізації мовної практики у туристичній індустрії.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. Структурні особливості туристичної термінології

Термінологія в мовознавстві визначається як сукупність термінів, які використовуються у певній галузі знань. Це включає наукові, технічні, юридичні, медичні та інші спеціалізовані мовні системи. Основна функція термінології — забезпечення точності та однозначності у спілкуванні між фахівцями, а також передача специфічних знань через мову. Також термінологія може включати стандартизацію та регулювання використання термінів у певних галузях для уникнення недорозуміннь.

Структура мови може бути досліджена на різних рівнях, таких як фонетичний, морфологічний, синтаксичний, семантичний та інші:

- Фонетична структура мови вивчає звукову систему мови та способи, за якими звуки організовані в мовленні.
- Морфологічна структура мови вивчає будову слова, його частини (морфеми), взаємозв'язки між словами та процеси словотворення.
- Синтаксична структура мови вивчає правила формування фраз, речень та текстів, включаючи взаємозв'язки між словами та фразами, порядок слів у реченні, синтаксичні конструкції тощо.
- Семантична структура мови вивчає значення слів, їхні взаємозв'язки та способи, за якими мова виражає мислення, концепти та ідеї.

Для аналізу структурних характеристик туристичної термінології будемо використовувати правила словотвірного аналізу загальнолітературної лексики. Також маємо на меті послуговуватися окремими класифікаціями, автором яких є Зейнеп Коркмаз.

У дослідженні будуть розглянуті такі характерні турецькій мові способи творення туристичних термінів, як ізафет, афіксація та основоскладання. Як

матеріал дослідження використовуються терміни, які були взяті із журналів, путівників та словників.

Ізафет – це словосполучення типу "іменник + іменник", тобто словосполучення, що складається з двох іменників, перший з яких є означенням до другого. Ізафет має складатися мінімум із двох іменників, при цьому таких іменників може бути й більше – таке словосполучення має назву ізафетний ланцюг. Ізафет є основою і найголовнішим явищем в усій граматичній системі турецької мови (Сорокін, 2018).

У турецькій мові є два типи ізафету:

- присвійний (двоафіксний) ізафет - це словосполучення типу "іменник + іменник", яке має значення конкретної належності;
- відносний (одноафіксний) ізафет - це словосполучення типу "іменник + іменник", в якому перший компонент перебуває в неоформленому родовому відмінку (без афікса), а другий набуває афікса належності третьої особи (Сорокін, 2018).

Наведемо приклад творення термінів шляхом ізафету:

- ~ Словосполучення *açık hava müzesi* – музей під відкритим небом утворено за допомогою “*açık hava*” - під відкритим небом та “*müze*” - музей;
- ~ Словосполучення *balayı paketi* – пакет для медового місяця утворено за допомогою “*balayı*” - медовий місяць та “*paket*” - пакет;
- ~ Словосполучення *çocuk tarifesi* – дитячий тариф утворено за допомогою “*çocuk*” - дитина та “*tarife*” - тариф;
- ~ Словосполучення *deniz turizmi* – морський туризм утворено за допомогою “*deniz*” - море та “*turizm*” - туризм;
- ~ Словосполучення *havaalanı kodu* – код аеропорту утворено за допомогою “*havaalanı*” - аеропорт та “*kod*” - код;
- ~ Словосполучення *ören yeri* – руїни утворено за допомогою “*ören*” - руїна та “*yer*” - місце;
- ~ Словосполучення *sağlık turizmi* – оздоровчий туризм утворено за допомогою “*sağlık*” - здоров'я та “*turizm*” - туризм;

~ Словосполучення *seyahat sađlık sigortası* - медичне страхування подорожей утворено за допомогою “*seyahat*” - подорож, “*sađlık*” - здоров’я та “*sigorta*” - страхування;

~ Словосполучення *servis ücreti* – плата за послуги утворено за допомогою “*servis*” - сервіс та “*ücret*” - плата;

~ Словосполучення *tur operatörü* – туроператор утворено за допомогою “*tur*” - тур та “*öperator*” - оператор;

~ Словосполучення *kurtarma servisi* – служба порятунку утворено за допомогою поєднання “*kurtarma*” - порятунок та “*servis*” - служба;

~ Словосполучення *hava durumu* – прогноз погоди утворено за допомогою поєднання “*hava*” – погода та “*durum*” – стан;

~ Словосполучення *dilek ağacı* – дерево побажань утворено за допомогою поєднання “*dilek*” – бажання та “*ađaç*” – дерево;

~ Словосполучення *bekleme salonu* – зала очікування утворено за допомогою поєднання “*bekleme*” – очікування та “*salon*” – зала;

~ Словосполучення *danışma bürosu* – довідкове бюро утворено за допомогою поєднання “*danışma*” – інформація, порада та “*büro*” – бюро, центр;

Проаналізувавши 15 туристичних термінів даної вибірки за структурним показником, можемо дійти до висновку, що переважна частина термінів утворена за допомогою відносного ізафету.

Словоскладання — поєднання кореневої морфеми з кореневою, унаслідок чого з’являється нове слово. Словоскладання — спосіб передачі тільки дериваційного граматичного значення. Воно нагадує афіксацію, бо тут і там поєднуються морфеми, але при словоскладенні поєднуються тільки кореневі морфеми (Кочерган, 2002).

Основу складеного слова складає основа, яка може бути взята з одного з компонентів слова. Ця основа може зберігати своє значення або змінюватися під впливом іншого компонента слова. У турецькій мові складні слова формуються за моделлю відносного ізафету.

Наприклад, слово "demiryolu" означає "залізниця" і утворено з поєднання слів "demir" (залізний) та "yol" (дорога). Також, слово "havalimanı" означає "аеропорт" і утворено з поєднання слів "hava" (повітря) і "liman" (порт, затока).

Аналізуючи туристичні терміни турецької мови, що формуються шляхом складання слів, можемо зауважити, що кількість слів, утворених цим способом, є досить обмеженою. Цей метод не є продуктивним, оскільки ми маємо лише два слова, створених таким чином.

Афіксація — це спосіб словотвору та вираження граматичних значень за допомогою афіксів (суфіксів, префіксів, закінчень тощо) (Кочерган, 2002).

Афікс – закінчення, яке додається до кореня (основи) слова з метою творення нового слова (словотворчий афікс) або творення нової граматичної форми (словозмінний, або граматичний афікс) (Кочерган, 2002).

Афіксація є важливим способом творення слів в турецькій мові. У турецькій мові існує велика кількість афіксів, які можуть бути додані до основи слів для творення нових слів з новими значеннями, наприклад афікс присвійності, часу, відмінків, присудковості, дієслівних станів, множини тощо (Сорокін, 2018).

Варто зауважити, що у вищезазначеному визначенні афікс використовується лише у тюркських мовах. У загальному мовознавстві афікс має більш складну систему використання.

~ Термін indirimli bilet - пільговий квиток складається з основи "bilet" (квиток) та "indirim" (знижка) з афіксом "-li", який вказує на наявність ознаки.

~ Термін araçlı alan - автотранспортна зона складається з основи "alan" (місце, майданчик) та "araç" (транспортний засіб) та афіксу "-lı", що вказує на приналежність або наявність ознаки.

~ Термін biletçi - касир складається зі слова "bilet" (квиток) та афіксу "-çi", що вказує на професію, займану особою.

~ Термін bronzluk - засмага складається з основи "bronz" (бронза) та словотворчого афікса "-luk".

~ Термін ziyaretçi – відвідувач складається з слова "ziyaret" (візит) та афікса "-çi", який утворює назви, які означають людей по їх професії, роду занять, звичкам тощо;

~ Термін konforlu - комфортний складається зі слова "konfor" (комфорт) та афіксу "-lu", який вказує на наявність або властивість.

~ Термін ücretsiz - безкоштовний складається зі слова "ücret" (вартість, оплата) та афіксу "-siz", що вказує на відсутність чогось.

~ Термін yerleşim - поселення складається зі слова "yer" (місце) та афіксів "-leş", "-im", що вказує на процес чи результат становлення або перебування у певному місці.

~ Термін yolcu - пасажир, подорожуючий складається зі слова "yol" (шлях або дорога) та афіксу "-cu", що вказує на особу, яка займається певною діяльністю.

~ Термін sanatçı - художник, артист складається зі слова "sanat" (мистецтво) та афіксу "-çı", який вказує на особу, яка займається певною діяльністю або має відношення до чогось.

~ Термін özgünlük - оригінальність, унікальність складається зі слова "özgün" (унікальний) та афіксу "-lük".

~ Термін ulaşım - транспорт складається з кореня "ulaş", що є основою дієслова ulaşmak (досягати, дістатися) та афіксу "-ım".

~ Термін tatilci - турист, відпочивальник складається зі слова "tatil" (відпочинок або канікули) та афіксу "-ci".

~ Термін sürücü - водій складається з кореня "sür", що є основою дієслова sürmek (керувати, водити) та афіксу "-cü".

~ Термін görülecek yer – місце, що побачать складається з дієслова "görmek" (бачити) та афіксу пасивного стану "-ül" та афікса дієприкметника майбутнього часу -acak;

Проаналізувавши 15 термінів з нашої вибірки, що утворені шляхом афіксації ми можемо дійти до певних висновків. Даний спосіб творення слів є

найбільш ефективним в турецькій мові. Найбільш частотним афіксом при словотворенні є афікс “-сі”.

2.2 Семантичні особливості туристичної термінології

Турецька мова як один зі зразків аглютинативних мов має унікальні можливості для формування та використання термінології, особливо у сфері туризму, де необхідна висока точність та емоційне навантаження мовлення. Семантика туристичних термінів в турецькій мові має свої особливості, які варто досліджувати для забезпечення кращого розуміння і взаємодії між представниками різних культур. Ми досліджуємо семантичні особливості туристичної термінології турецької мови, зосереджуючись на полісемії, метафоризації, та культурно-специфічних аспектах. Основна увага приділяється аналізу того, як ці семантичні характеристики впливають на ефективність комунікації в туристичній галузі.

1. Полісемія в туристичній термінології:

Полісемія термінів у турецькій мові часто зустрічається через історичний розвиток та вплив інших мов. У туристичній термінології це може викликати виклики у міжкультурній комунікації, оскільки один і той же термін може мати різні значення в залежності від контексту. Дослідження полісемії дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язки між термінами та їх використання в реальній мовній практиці.

2. Метафоризація в термінології:

Метафоричне використання мовних засобів є важливим елементом в туристичній термінології, оскільки дозволяє передати емоційне сприйняття туристичного досвіду. Турецька мова використовує ряд метафор, що базуються на культурних і природних символах, для опису місць, їжі та традицій, що робить мову багатшою та більш експресивною.

3. Культурно-специфічні семантичні аспекти:

Турецька туристична термінологія включає у себе багато елементів, які є унікальними для турецької культури та менталітету. Вивчення цих аспектів є

важливим для розуміння, як мова формує та відображає культурні ідентичності. Це також включає вивчення термінів, пов'язаних із національними святами та традиційними заходами.

З огляду на швидкий розвиток туристичної індустрії, турецька туристична термінологія постійно розширюється. Нові терміни виникають, а старі адаптуються до сучасності. Розуміння цих динамічних процесів є ключовим для розвитку ефективних комунікаційних стратегій у туристичній галузі.

В наступній частині дослідження ми будемо аналізувати туристичні терміни турецької мови, беручи за основу кілька класифікацій Зейнеп Коркмаз. Зейнеп Коркмаз спеціалізується на класифікації термінів у контексті машинного навчання та обробки природної мови. Вона досліджує та класифікує терміни за їх семантичним значенням, використовуючи різні методи аналізу тексту та мовні моделі.

Перша класифікація Зейнеп Коркмаз стосується поділу на частини мови. У турецькій мові існує п'ять основних частин мов: іменник, прикметник, дієслово, прислівник і сполучник (Korkmaz, 2009).

Іменник у турецькій мові відмінюється за відмінками, числами та родами. Іменник може виступати як підмет або додаток у реченні, а також бути вжитим у ролі іменної групи (Сорокін, 2018).

Прикметник в турецькій мові описує якість іменника і може бути вжитим перед іменником або після нього. Прикметник відмінюється за відмінками, числами та родами, як і іменник (Сорокін, 2018).

Дієслово у турецькій мові відіграє роль присудка речення і може бути вжите в різних часових формах, що відображає часові відношення між подіями. Дієслово також відмінюється за числами та особами (Сорокін, 2018).

Прислівник у турецькій мові вказує на обставини, при яких відбувається дія. Він може бути вжитий як самостійна частина мови або як частина складеного слова (Сорокін, 2018).

Сполучник у турецькій мові використовується для з'єднання різних речень і фраз. У турецькій мові існують різні типи сполучників, такі як координаційні

сполучники, які використовуються для з'єднання рівноправних речень, і субординуючі сполучники, які використовуються для з'єднання залежних речень (Сорокін, 2018).

Аналіз вибірки туристичних термінів турецької мови, на основі класифікацій Зейнеп Коркмаз.

Іменник (isim):

- rezervasyon - бронь;
- otel - готель;
- pansiyon - хостел;
- sahil - узбережжя;
- büfe - буфет;
- tren - поїзд;
- uçak - пілот;
- hostes - стюардеса;
- kompartıman – купе;
- peron - перон;
- gişe - каса;
- demiryolu - залізниця;
- istasyon - вокзал;
- kruvaziyer - круїз;
- günübirlik - щоденна екскурсія;
- bahşış - чайові;
- kayıt - реєстрація;
- raylar - колія.

Прикметник (sıfat):

- lüks - розкішний;
- rahat - зручний;
- eğlenceli - розважальний;

- coğrafi - географічний;
- dođal - природний;
- tarihi - історичний;
- uygun - вигідний;
- yerel - місцевий;
- geleneksel - традиційний;
- ekolojik - екологічний.

Дієслово (fiil):

- gezmek - подорожувати;
- keşfetmek - досліджувати;
- Fotoğraf çekmek - фотографувати;
- yürümek - гуляти;
- yüzmek - плавати;
- kamp uarmak - робити кемпінг;
- ödemek - платити;
- dolaşmak - оглядати.

Прислівник (zarf):

- keyifle - із задоволенням;
- yavaşça - повільно.

Прийменник (edat).

Сполучник (bağlaç).

Вигук (ünlem).

Аналізуючи терміни залежно від їх приналежності до певної частини мови, ми відзначаємо переважання іменників у нашій вибірці. Варто зазначити, що туристична термінологія не включає прийменники, сполучники та вигуки. Наступний етап у нашому дослідженні полягатиме в класифікації турецьких слів за їхнім походженням, яка була запропонована Зейнер Коркмаз.

Запозичення термінів є процесом адаптації термінологічних одиниць однієї мови в іншій мові з метою описування концепцій, явищ або об'єктів. Цей процес є результатом культурного обміну, наукових відкриттів, торгівлі, політичних контактів та інших форм міжмовної взаємодії. Процес запозичення відображає міжмовну динаміку та вплив мов на одна одну в різних сферах, таких як наука, технології, мистецтво та інші аспекти культури. Запозичені терміни можуть зберігати своє первинне значення або піддаються змінам відповідно до контексту та особливостей мови, в якій вони були використані. До прикладу:

Запозичення через *культурний обмін* є процесом, при якому елементи мови, такі як слова, поняття та обряди, передаються від однієї культури до іншої внаслідок їх взаємодії. Цей феномен може відбуватися через різноманітні культурні контакти, що включають у себе торгівлю, політичні відносини, мистецтво, науку, релігію та міграцію. В результаті такого обміну міжкультурними взаємодіями слова та концепції можуть бути адаптовані та використані в нових контекстах. Цей процес відображає динаміку культурної взаємодії і може призвести до збагачення мови новими лінгвістичними елементами та конструкціями.

Запозичення через *технологічний розвиток* відбувається завдяки впливу технологій та інновацій на мову. Запровадження нових технологій, які вимагають нових термінів для їх опису, може призвести до запозичень з мов, які першими використовували ці технології.

Запозичення через *політичні та військові стосунки* відбувається внаслідок впливу політичних або військових подій на мовні спільноти.

Запозичення через *комунікацію та торгівлю* відбувається через інтенсивний контакт між різними мовними та культурними спільнотами. Зростання міжнародних комунікаційних зв'язків, таких як подорожі, міграція, міжнародна співпраця та культурний обмін, стимулює обмін слів та виразів між мовами.

Запозичення через *інтерес до інших культур* може відбуватися внаслідок пізнавального інтересу, культурного обміну та міжнародного спілкування.

У турецькій мові існують запозичені туристичні терміни. Ось декілька прикладів:

1. Turizm (туризм): термін "turizm" походить від французького слова "tourisme".
2. Otel (готель): слово "otel" також запозичене з французької мови "hôtel".
3. Rehber (екскурсовод): термін "rehber" прийшов з арабської мови "رَاهِب" ("rāhib"), що означає "провідник".
4. Plaj (пляж): слово "plaj" є запозиченим з французької мови "plage".
5. Taksi (таксі): термін "taksi" також взятий з французької мови "taxi".

Ці приклади свідчать про використання турецькою мовою слів, які були запозичені з інших мов, особливо з французької, що є одним з джерел впливу на турецьку туристичну лексику.

Взагалі, запозичення слів та фраз з інших мов є природним процесом розвитку мови і відображає культурне розмаїття та взаємозв'язки між людьми різних країн і народів (Кочерган, 2002).

Особливістю запозичень у турецькій мові є те, що більшість слів запозичені з арабської і перської мов. Це пов'язано з тим, що у середньовіччі турецький народ, який жив на території Туреччини, був під впливом арабської і перської культур, тому багато термінів з цих мов були запозичені в турецьку мову (Кочерган, 2002).

Крім того, у турецькій мові є багато запозичень з французької, англійської та російської мов, зокрема з технічних та наукових термінів (Телешун, 2014).

Важливо зазначити, що в турецькій мові дуже різноманітний алфавіт, тому запозичення з інших мов часто відображається в орфографії та вимові слів.

Наприклад, у словах, запозичених з арабської та перської мов, вживається багато літер, які не трапляються в інших словах турецької мови (Телешун, 2014).

Згідно з класифікацією термінів за походженням можна розділити на такі підгрупи:

Власне турецькі терміни:

- gezi – подорож;

- yol – дорога;
- konaklama – проживання;
- yerel lezzetler – місцеві смаки;
- çöl – пустеля;
- kıyı – узбережжя.

Арабські запозичення:

- merkez – центр;
- rehber – гід;
- misafir – гість;
- kubbe – купол;
- kale – фортеця.

Перські запозичення:

- sahil – узбережжя;
- bahşiş – чайові;

Французькі запозичення:

- turizm – туризм;
- kompartıman – купе;
- konfor – комфорт;
- rezervasyon – бронювання;
- restoran - ресторан;
- gişe – каса.
- galeri - галерея;
- bagaj - багаж.

Отже, можемо дійти до висновку, що кількість запозичених туристичних термінів в турецькій мові перевищує кількість питомих турецьких термінів.

Висновки до другого розділу

1. Дослідження структурних особливостей туристичної термінології в турецькій мові виявило важливі засоби її формування: ізафет, словоскладання та афіксацію. Проведений аналіз показав, що в основному туристичні терміни утворюються за допомогою відносного ізафету та афіксації.

2. Ізафет, що є основою граматичної системи турецької мови, використовується для утворення слів, що вказують на конкретну належність або відношення між поняттями. Цей метод виявився досить продуктивним у творенні туристичної термінології, але його застосування обмежується певними граматичними правилами.

3. Словоскладання, як ізафет, використовується для формування слів, але в основі цього процесу лежить поєднання кореневих морфем. У турецькій мові цей спосіб творення термінів є менш поширеним ніж ізафет чи афіксація.

4. Афіксація, що використовує афікси для творення нових слів або граматичних форм, є найбільш ефективним способом творення туристичної термінології в турецькій мові.

Серед проаналізованих термінів:

- 15 слів утворено за допомогою ізафету;
- 2 слова утворені способом основоскладання;
- 15 слів утворені способом афіксації.

5. Дослідження показало, що основні способи та моделі творення слів у туристичній термінології турецької мови є афіксація.

6. Було досліджено, що у туристичній термінології турецької мови переважають іменники, що відображає основні концепти та об'єкти, пов'язані з туризмом.

Проаналізувавши терміни з нашої вибірки за їх походженням ми отримали такі результати:

- 6 термінів власне турецького походження;
- 5 термінів арабського походження;
- 2 терміни перського походження;

– 8 термінів французького походження.

Кількість запозичених термінів з французької мови перевищує кількість турецьких термінів в турецькій мові.

7. Багато туристичних термінів у турецькій мові є запозиченими з інших мов, зокрема з французької, арабської та перської. Це свідчить про вплив різних культур та історичних взаємозв'язків на формування туристичної лексики.

ВИСНОВКИ

1. У ході дослідження було окреслено поняття «термінознавство», «термін» та «термінологія» у лінгвістиці.

2. Ми вияснили, що термінознавство досліджує терміни та їхню систему в межах конкретних галузей знань, а термінологія використовує ці терміни для створення систематизованої та однозначної мови у цих галузях.

3. Проведене дослідження показує, що головна причина різноманіття дефініцій поняття "термін" полягає в тому, що серед мовознавців немає єдиної думки щодо сутності терміна.

4. Дослідження туристичної термінології в турецькій мові підкреслює її значення для розвитку туристичної індустрії в Туреччині. Загальна характеристика туристичної термінології включає готельну галузь, місцеві атракції, транспорт та інфраструктуру, а також туристичні послуги. Розуміння цієї термінології сприяє покращенню комунікації між туристами та місцевими мешканцями, підвищує рівень обслуговування та задоволення потреб туристів. Дослідження турецьких туристичних термінів допомагає краще зрозуміти мовні механізми міжкультурної комунікації та оптимізувати мовну практику у туристичній галузі.

5. У ході дослідження було проаналізовано значний пласт туристичних термінів турецької мови на основі вибірки, яка була взята із журналів, путівників та словників.

6. Найбільший відсоток слів у туристичній термінології турецької мови формується шляхом ізафету та додавання афіксів, що є найпоширенішими методами словотвору в турецькій мові.

7. Результати наукового дослідження свідчать про те, що термінологія в сфері туризму в турецькій мові представлена широким спектром термінів, які мають різне походження і пов'язані з різними мовами, які мають історичні, культурні та соціальні зв'язки з Туреччиною.

8. Турецькі лінгвісти класифікують туристичні терміни за походженням на кілька категорій, включаючи туристичні терміни арабського походження, що

виникли на основі турецької мови, французького походження та терміни, створені на основі перських слів.

9. З'ясовано, що туристична термінологія в турецькій мові має різноманітне та багате походження, а її структура охоплює різні методи утворення слів та спеціальні мовні засоби.

10. У дослідженні були розглянуті різні класифікації термінів, такі як класифікація за походженням, за способом утворення слів, а також загальна класифікація, заснована на належності до певної частини мови.

11. Описано визначення, основні функції, характеристики та важливість туризму.

ÖZET

Günümüzde başka uluslara seyahat ederken, ülkenin dilinin kelime dağarcığını bilmemekle ilgili sürekli bir sorun yaşanmaktadır. Her şeyden önce Türkiye'nin tarihi, kültürel özellikleri ve doğal kaynakları onu uluslararası turizm açısından cazip bir destinasyon haline getiriyor.

Çalışmanın amacı Türkçe turist terminolojisinin anlamsal ve yapısal özelliklerinin kapsamlı bir analizidir. Belirlenen hedefe ulaşmak, terminoloji eğitiminin geçmişini gözden geçirmek; Dilbilimde "terim" ve "terminoloji" kavramlarını analiz edebilecek; turistik terimlerin genel bir tanımını yapmak; turist terminolojisinin yapısal özelliklerini öğrenmek; turist terminolojisinin anlamsal özelliklerini araştırmak.

Çalışmanın çeşitli aşamalarında analiz, sentez, sınıflandırma ve tanımlama gibi bilimsel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Çalışma kapsamında dilbilimdeki "terminoloji", "terim" ve "terminoloji" kavramları ana hatlarıyla ortaya konmuştur. Terim, belirli bir bilgi veya faaliyet alanındaki belirli bir kavramı, konuyu, süreci veya olguyu belirtmek için kullanılan özel bir kelime veya ifadedir. Terminoloji, belirli bilgi alanlarındaki terimleri ve sistemlerini inceler ve terminoloji, bu terimleri, bu alanlarda sistematik ve net bir dil oluşturmak için kullanır. Turizm terminolojisinin Türkçe dilinde incelenmesi, Türkiye'de turizm endüstrisinin gelişimi açısından önemini vurgulamaktadır. Turizm terminolojisinin genel bir tanımı konaklama endüstrisini, yerel cazibe merkezlerini, ulaşımı, altyapıyı ve turizm hizmetlerini içerir. Bu terminolojiyi anlamak, turistler ve yerel halk arasındaki iletişimin geliştirilmesine yardımcı olur, hizmet düzeyini ve turistlerin ihtiyaçlarının karşılanmasını artırır.

Çalışma kapsamında dergi, rehber kitap ve sözlüklerden alınan örnek üzerinden Türkçedeki turizm terimlerinin önemli bir katmanı analiz edilmiştir. Bilimsel araştırmaların sonuçları, Türk dilinde turizm alanındaki terminolojinin, Türkiye ile tarihi, kültürel ve sosyal bağları olan farklı dillerle ilgili, farklı kökenlere sahip çok çeşitli terimlerle temsil edildiğini göstermektedir. Çalışmada terimlerin kökenlerine göre sınıflandırılması, kelimelerin oluşum biçimlerine göre sınıflandırılmasının yanı

sıra dilin belirli bir bölümüne ait olma durumuna göre genel bir sınıflandırma gibi farklı terim sınıflandırmaları da dikkate alınmıştır.

Turizmin tanımı, temel işlevleri, özellikleri ve önemi anlatılmaktadır.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Çekin A., Gören M. Dil Bilimi ve Kelime Semantiğinde Bazı Türkçe Kelimelerin Çeşitli Anlam Değişmeleri. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum. 2013. No. 4. P. 94–103.
2. Булик-Верхола, С. З., Наконечна, Г. В., & Теглівець, Ю. В. (2016). Основи термінознавства: навч. посіб. (3-є вид., допов.). Львів: Львівська політехніка.
3. Хаютин А. Д. Термин, терминология, номенклатура: учеб. пособие. Самарканд, 1972. С. 3
4. Busel, V. T. (2001). Великий тлумачний словник сучасної української мови.
5. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2000. 248 с.
6. Зарицький М.С. Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Політехніка, 2004. 128 с.
7. Сорокін С. В. Практична граматика турецької мови. Частина перша. Навч. посібник (Препринт). – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2018. –358.
8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : Підручник. Київ : Акад., 2002. 368 с.
9. Korkmaz Z. Türkiye Türkçesi Grameri: (Şekil Bilgisi). 3rd ed. Ankara : Türk Dil Kurumu, 2009. 1224 p.
10. Телешун К. О. термінологічне планування у Туреччині (на матеріалі торговельно-економічної термінології турецької. О. Телешун // Мовні і концептуальні картини світу. - 2014. - Вип. 47(2). - С.+ 389-396. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2014_47\(2\)_46](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mikks_2014_47(2)_46).
11. І. К. Білодіда. (1970). Словник української мови. Білодід, І. К. (Ред.). (1970–1980). Словник української мови (Вид. 11 кн.). Київ: Наукова думка.

12. Forum W. E. Travel & Tourism Development Index 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. Oxford University Press, USA, 2022. 91 p.
13. Driving the Tourism Recovery in Turkey Driving the Tourism Recovery in Turkey 2 3 Driving the Tourism Recovery in Turkey. (n.d.). https://s3.amazonaws.com/tourism-economics/craft/Google_Turkey_Final_Small.pdf
14. Webster's Turkish - English Thesaurus Dictionary. (2008). ICON Group International.